

Dosarul nr. 2ra-1715/21

Prima instanță: Judecătoria Edineț sediul central (jud. C. Prisacari)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. A. Corcenco, D. Corolevschi, D. Stănilă)

DECIZIE

15 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Ala Cobăneanu

examinând recursul declarat de Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Iuliei Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu împotriva lui Pavel Volcinski cu privire la constatarea faptului acceptării tacite a succesiunii prin intrarea în posesie și folosință, declararea nulității certificatelor de moștenitor legal și încasarea cheltuielilor de judecată

împotriva deciziei din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost respins apelul declarat de Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu și menținută hotărârea din 29 decembrie 2020 a Judecătoriei Edineț sediul central, prin care acțiunea a fost respinsă

constată:

La 3 decembrie 2019, Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Pavel Volcinski cu privire la constatarea faptului acceptării tacite a succesiunii prin intrarea în posesie și folosință, declararea nulității certificatelor de moștenitor legal și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că Maria Volcinscaia a fost sora sa, care din anul 1983 s-a aflat în relații de căsătorie cu Petru Volcinski și până la deces au domiciliat în sat. XXXXX r-nul XXXXX.

În timpul căsătoriei Maria Volcinscaia și Petru Volcinski au acumulat următoarea avere comună: casa de locuit cu accesorii și terenul aferent, teren pentru grădină și teren agricol.

La XXXXX, Petru Volcinshi a decedat, iar unicul moștenitor de gradul I, conform art. 1500 Cod civil, a fost Maria Volcinscaia, care l-a înmormântat pe defunct cu toate ritualurile specifice.

A menționat că după decesul soțului Petru Volcinshi, Maria Volcinscaia a continuat să locuiască în casa comună și să se folosească de averea comună, astfel, în așa circumstanțe, a considerat reclamanta că Maria Volcinscaia a acceptat tacit succesiunea rămasă după decesul lui Petru Volcinshi.

La XXXXX, Maria Volcinscaia a decedat.

A evidențiat că, deoarece moștenitori de gradul I nu erau, dânsa este unicul moștenitor de gradul II, conform art. 1500 Cod civil.

A comunicat că la 19 aprilie 2019, a depus cerere de acceptare a succesiunii după decesul Mariei Volcinscaia, iar în procesul perfectării actelor, a aflat că pârâtul Pavel Volcinski a depus cerere de acceptare a succesiunii după decesul lui Petru Volcinski, căruia la 12 iunie 2019 i-au fost eliberate certificatele de moștenitor legal.

A subliniat că certificatele de moștenitor legal, emise cu nr. 5595, 5596, 5597, eliberate lui Pavel Volcinshi, de notarul Petru Luca, sunt lovite de nulitate absolute.

Și-a întemeiat pretențiile în temeiul dispozițiilor art. 166-167, 174-175 CPC, art. 224, 1500, 1517, 1518 Cod civil.

A solicitat admiterea acțiunii, constatarea faptului acceptării tacite a succesiunii, prin intrarea în posesie și folosință de către Maria Volcinscaia, după decesul lui Petru Volcinski, asupra bunurilor imobile constituite din terenul agricol cu nr. XXXXX, teren pentru grădină cu nr. XXXXX și teren pentru construcții cu nr. XXXXX din sat. XXXXX r-nul XXXXX, constatarea nulității absolute a certificatelor de moștenitor legal cu numerele 5595, 5596 și 5597 eliberate de notarul Petru Luca la data de 12 iunie 2019 pe numele lui Pavel Volcinski, precum și încasarea de la pârât în beneficiul ei a cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 18 februarie 2020 a Judecătoriei Edineț sediul central, a fost atras în proces Iuri Brenici în calitate de intervenient accesoriu din partea pârâtului.

Prin încheierea din 4 decembrie 2020 a Judecătoriei Edineț sediul central, a fost atrasă în proces SRL „Panaxorium-C.N.” în calitate de intervenient accesoriu de partea pârâtului.

Prin hotărârea din 29 decembrie 2020 a Judecătoriei Edineț sediul central, a fost respinsă acțiunea ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Bălți, a fost respins apelul declarat de Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu și menținută hotărârea primei instanțe.

La 18 septembrie 2021, prin intermediul oficiului poștal, Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu a declarat recurs împotriva deciziei din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei

instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii.

În susținerea recursului a invocat dezacordul cu actele judecătorești recurate, considerându-le neîntemeiate.

A remarcat că, contrar faptului că în cererea de chemare în judecată a solicitat constatarea faptului acceptării succesiunii de către Maria Volcinschi după decesul lui Petru Volcinschi, prezentând și probe în acest sens, instanțele de judecată ierarhic inferioare nu s-au expus pe acest fapt, dar au făcut o concluzie greșită precum că dânsa nu posedă acest drept, acest drept putând fi nemijlocit realizat doar de către persoana care pretinde că a acceptat moștenirea, or legislația în vigoare nu stabilește cercul concret de persoane care au dreptul de a solicita astfel de cerințe.

Totodată, instanțele de judecată ierarhic inferioare au reținut că Maria Volcinscaia nu s-a adresat în termen de 6 luni cu o cerere de acceptare a succesiunii după decesul soțului, ceea ce servește drept temei de respingere a acestei cerințe din acțiune, concluzie contrară dispozițiilor art. 1516 Cod civil, care prevede și modul de acceptare a succesiunii prin intrarea în posesie, dispoziție și folosință și care nu stabilește un careva termen.

La materialele cauzei au fost aduse destule probe care dovedesc că certificatele de moștenitor legal cu numerele 5595, 5596 și 5597 sunt ilegale și lovite de nulitate absolută, or prin declarația pe proprie răspundere depusă la notar de către intimat, precum că este unicul moștenitor după decesul lui Petru Volcinschi, neprezentând notarului certificatul de căsătorie și ascunzând faptul că averea în litigiu este proprietate comună în devălmășie a soților.

Astfel, intimatul a intrat ilegal în posesia a 1/2 parte din averea comună în devălmășie a soților defuncți, la care nici nu putea să pretindă, deoarece nu era în relații de rudenie cu Maria Volcinscaia.

Prin urmare, a afirmat recurenta că astfel a fost lipsită de dreptul la moștenire, care în calitate de unicul moștenitor legal după decesul surorii sale, Maria Volcinscaia, în termenul legal s-a adresat la notar pentru primirea moștenirii, dar prin certificatele de moștenitor legal contestate, i-a fost îngrădit acest drept.

Atât prima instanță, cât și instanța de apel nu s-au expus în acest sens și nu i-au dat careva aprecieri.

A evidențiat că, chiar dacă Maria Volcinscaia nu accepta succesiunea prin intrarea în posesie, dispoziție și folosință, termenul, stabilit de art. 1523 Cod civil, de depunere a cererii la notar de către intimat a expirat la 19 aprilie 2019, cererea fiind depusă la 24 aprilie 2019.

La fel, nu corespund adevărului declarațiile reprezentantului intimatului, date în ședința de judecată, precum că fiica lui Pavel Volcinschi ar fi suportat toate cheltuielile de înmormântare, acestea fiind suportate de dânsa, ceea ce se confirmă prin bonurile de plată anexate la materialele dosarului.

La 13 octombrie 2021, în adresa lui Pavel Volcinschi, Iurii Brenici, SRL „Panaxorium-C.N.” și avocatului Dmitrii Gubceac a fost expediată copia cererii de recurs depusă de Iulia Dubinscaia, cu înștiințarea despre necesitatea

depunerii referinței (f. d. 7 vol. II), fiind recepționată de Pavel Volcinski, SRL „Panaxorium-C.N.”, avocatul Dmitrii Gubceacm la 20 octombrie 2021 și de Iurii Brenici la 21 octombrie 2021, ceea ce se atestă prin avizele de recepție anexate la actele cauzei (f. d. 9-12).

La 12 noiembrie 2021, Pavel Volcinski, reprezentat de avocatul Dmitrii Gubceac a depus referință la recursul declarat de Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu, prin care a solicitat considerarea recursului ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 27 iulie 2021, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire (f. d. 168 vol. I), fiind recepționată de reprezentantul recurenteii, avocatul Ion Țurcanu la 29 iulie 2021, ceea ce se atestă prin avizul de recepție anexat la actele cauzei (f. d. 170 vol. I).

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 18 septembrie 2021 în termenul legal.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) CPC, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

După cum denotă actele cauzei, Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu înaintând acțiunea în judecată împotriva lui Pavel Volcinski, intervenienți accesorii Iuri Brenici, SRL „Panaxorium-C.N.”, a solicitat constatarea faptului acceptării tacite a succesiunii, prin intrarea în posesie și folosință de către Maria Volcinscaia, după decesul lui Petru Volcinski, asupra bunurilor imobile constituite din terenul agricol cu nr. XXXXX, teren pentru grădină cu nr. XXXXX și teren pentru construcții cu nr. XXXXX din sat. XXXXX r-nul XXXXX, constatarea nulității absolute a certificatelor de moștenitor legal cu numerele 5595, 5596 și 5597

eliberate de notarul Petru Luca la data de 12 iunie 2019 pe numele lui Pavel Volcinski, precum și încasarea de la pârât în beneficiul ei a cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii pe care a respins-o.

Judecând apelul declarat de către Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu, instanța de apel a respins apelul și a menținut hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că soluția a fost dată de către instanța de apel fără elucidarea pe deplin a circumstanțele cauzei și fără determinarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele invocate.

În susținerea acestei concluzii se vor reține prevederile art. 130 alin. (1) și (2) CPC, care stipulează că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Niciun fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

Potrivit art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiectiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi legale, instanța de apel a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului în raport cu regulile și legislația ce guvernează litigiul în cauză.

La caz, se constată că instanța de apel judecând apelul declarat de către Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu, într-un mod neînțeles întru stabilirea temeinicii hotărârii primei instanțe, a reținut ca temei de respingere a acțiunii, faptul că după decesul soțului Petru Volcinski la XXXXX, în calitatea sa de supraviețuitor, soția Maria Volcinscaia nu a depus în termen de 6 luni la notar o cerere de acceptare a succesiunii, iar după expirarea termenului de 6 luni aceasta nu a depus nicio cerere de constatare a faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesia și folosința bunurilor rămase după decesul soțului său Petru Volcinski.

În acest aspect, instanța de recurs relevă că ajungând la o astfel de concluzie și constatând că Iulia Dubinscaia a pretins în acțiune la acceptarea tacită a succesiunii de către Maria Volcinscaia, prin intrarea în folosința și în posesia patrimoniului succesoral după decesul lui Petru Volcinski, instanțele de judecată ierarhic inferioare au confundat modalitatea de acceptare a succesiunii formală – prin

depunerea declarației de acceptare a succesiunii la notar, cu modalitatea de *acceptare a succesiunii de fapt*, adică prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral, care este însoțită de acțiunile legate de administrarea și utilizarea acesteia.

Or, aceste împrejurări derivă direct din prevederile art. 1516 alin. (3) Cod civil, în vigoare până la 1 martie 2019, potrivit cărora succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii *sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral*.

Ca urmare, la adoptarea soluției sale, instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au ținut cont de faptul că în cazul modalității de acceptare de fapt a succesiunii, termenul de 6 luni, prevăzut de art. 1517 Cod civil, în vigoare până la 1 martie 2019, se referă la intrarea în posesia patrimoniului succesoral și nicidecum la depunerea unei cereri la notar, după cum greșit au concluzionat acestea.

Astfel fiind, instanțele de judecată ierarhic inferioare într-un mod incert au conchis că la eliberarea de către notarul Petru Luca la data de 12 iunie 2019, pe numele lui Pavel Volcinski, a certificatelor de moștenitor legal asupra averii succesoriale rămase după decesul lui Petru Volcinski, cu numerele 5595, 5596 și 5597, Maria Volcinscaia era decedată, iar până la decesul său din XXXXX, ultima nu a depus o cerere de acceptare a succesiunii rămasă după decesul soțului său Petru Volcinski.

Această incertitudine nu poate fi trecută însă cu vederea, cu atât mai mult cu cât instanțele de judecată ierarhic inferioare într-un mod ambiguu au stabilit că la depunerea de către Pavel Volcinski în fața notarului a cererii de acceptare a averii succesoriale rămase după decesul lui Petru Volcinski, alți moștenitori a lui Petru Volcinski nu existau.

Or, elucidarea acestor împrejurări este cu atât mai importantă, cu cât Iulia Dubinscaia a susținut în acțiune că după decesul soțului Petru Volcinski, Maria Volcinscaia a continuat să locuiască în casa comună și să se folosească de averea comună din sat. XXXXX r-nul XXXXX, întrând de fapt în posesiunea patrimoniului succesoral a soțului său, argumente care au fost lăsate fără examinare de către instanțele de judecată ierarhic inferioare.

Totodată, despre lipsa de certitudine a concluziei instanței de apel vorbește și faptul că aceasta nu a elucidat nici argumentul Iuliei Dubinscaia din cererea de apel precum că Petru Volcinski a decedat la XXXXX, iar cererea de acceptare a succesiunii a fost depusă de către Pavel Volcinski numai la 24 aprilie 2019, respectiv, și după decesul Mariei Volcinscaia, prin urmare cu omiterea termenului de acceptare a succesiunii prevăzut de normele Codului civil (f. d. 136 vol. I verso).

De altfel, soluția instanței de apel în sensul adoptat rămâne inexplicabilă și prin faptul că instanța de apel într-un mod neclar a reținut că Iulia Dubinscaia, sora Mariei Volcinscaia - decedată la XXXXX, nu dispune de dreptul de a înainta o cerință cu privire la acceptarea tacită prin intrarea în folosință și posesie de către Maria Volcinscaia asupra averii rămase după decesul soțului Petru Volcinski, care

putea fi înaintată nemijlocit doar de către Maria Volcinscaia, ceea ce nu a fost realizat.

Or, ajungând la o astfel de concluzie, instanța de apel a lăsat fără analiză și argumentul Iuliei Dubinscaia din cererea de apel, precum că legislația în vigoare nu stabilește cercul concret de persoane care au dreptul de a înainta o astfel de cerință cu privire la constatarea faptului acceptării tacite a succesiunii, prin intrarea în posesie și folosință (f. d. 136 verso).

Drept urmare, instanța de recurs remarcă că întru judecarea justă și corectă a litigiului, ca urmare a identificării în substanță a obiectului litigiului, instanța de apel era obligată să se expună și să dea apreciere tuturor motivelor invocate în apel, fapt ce direct rezultă din prevederile art. 373 alin. (1), (5) CPC.

Pe cale de consecință, este evident că omiterea verificării aspectelor menționate de către instanța de apel, direct indică la examinarea superficială a apelului, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale, aplicabile cazului.

În respectivul sens, se accentuează că prin neexpunerea de către instanță asupra tuturor argumentelor și probelor invocate, se constată nerespectarea la caz a standardelor unui proces echitabil garantate de art. 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care prezumă dreptul la o hotărâre motivată, instanța judecătorească fiind obligată a se expune asupra tuturor obiecțiilor invocate de către subiecți.

Prin urmare, din perspectiva celor expuse, este de observat că decizia instanței de apel nu se încadrează exigențelor art. 239 -241 CPC, în condițiile în care nu sunt analizate raporturile juridice dintre părți prin prisma susținerilor, apărărilor și probelor din dosar, inclusiv asupra existenței abaterilor de la legalitate.

Pe când, motivarea hotărârii trebuie să fie clară, concisă și concretă în concordanță cu probele și actele de la dosar, ea constituind astfel o garanție pentru părțile din proces în fața eventualului arbitrar judecătoresc și, de altfel, singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a se putea exercita controlul judiciar.

Față de toate aceste considerente, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, deoarece eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând cauza, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Iulia Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu.

Se casează decizia din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Iuliei Dubinscaia, reprezentată de avocatul Ion Țurcanu împotriva lui Pavel Volcinski cu privire la constatarea faptului acceptării tacite a succesiunii prin intrarea în posesie și folosință, declararea nulității certificatelor de moștenitor legal și încasarea cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Bălți, de un alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Ala Cobăneanu